

σικοῖς χειρογράφοις ἐπὶ παπύρου, τοῖς χρονολογουμένοις ἐκ τῆς ἐποχῆς ταύτης. Καὶ τὰ χειρόγραφα τοῦ Ὑπερίδου τὰ εὑρεθέντα ἐν Αἰγύπτῳ τῷ 1847 καὶ 1856, ὡς καὶ ὁ πάπυρος τοῦ Ὀμήρου, ἀνακαλυφθεὶς τῷ 1821, περιέχουσι πολλὰς συγχύσεις τοῦ *ι* καὶ *ει*, τοῦ *η* καὶ *ει*, τοῦ *ι* καὶ *υ* καὶ ἄλλων. τοῦτο δὲ ἀποδεικνύει τὴν μεγάλην τότε διάδοσιν τοῦ ἰωτακισμοῦ ἐν Αἰγύπτῳ καὶ Συρίᾳ, ὅθεν ἐξηπλώθη ἀπὸ τὸν κόσμον σύμπαντα καὶ ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὸν φιλόλογον Ῥόστ νὰ εἰπῇ: „Ἡ κατὰ Ῥεϋχλίνιον προφορὰ ἀποδεικνύεται διὰ τράνων μαρτυριῶν ὡς ἡ μόνη ὀρθὴ μέχρι τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ, ἐν μέρει δὲ καὶ μέχρι πολὺ παλαιότερων ἀκόμη χρόνων“. Τοῦτο ἔμως ἀκριβῶς δὲν δύναται νὰ ῥηθῆ περὶ τοῦ ἀττικῆ ἰδιώματος. Ἐν αὐτῷ πᾶν φωνῆεν καὶ πᾶσα διάφθογγος κατέχει τὴν ὀρισμένην αὐτῇ θέσιν καὶ προφέρεται ἰδιοτρόπως. Δὲν θὰ κουρασθῶμεν δὲ πολὺ ἀναζητοῦντες τὸν λόγον τῆς ἐπικρατήσεως τοῦ ἰωτακισμοῦ κατὰ τοὺς ἀλεξανδρινούς χρόνους· ὁ μακεδονικὸς στρατὸς νικηφόρος εἰσελάσας εἰς Ἀσίαν καὶ Ἀφρικὴν ὑπῆρξεν ὁ γεννήτωρ τῆς κοινῆς, εἰς ἣν ἐγράφη καὶ ἡ Καινὴ Διαθήκη. Τὴν προφορὰν τῆς περιόδου ταύτης ἐδιδάχθησαν καὶ οἱ Ῥωμαῖοι, δι' ὃ καὶ οὗτοι πολλάκις τὸ *ει* ἐκφράζουσι διὰ τοῦ *ι*.

Ὅπως ὅμως καθαρὰ καὶ ἀλώβητος διετηρήθη παρὰ τοῖς τότε πεπαιδευμένοις ἡ γραφὴ τῶν κλασικῶν, ἀποδεικνύουσι λαμπρότατα τὰ βελάσματα ἐκεῖνα τῶν προβάτων βῆ βῆ τοῦ ἀττικῆ κωμικοῦ Κρατίνου (ἀκμάσαντος περὶ τὸ 460 π. Χ. καὶ ἀποθανόντος τῷ 423). Ὁ Εὐστάθιος (ἀκμάσας κατὰ τὸν 12^{ον} μ. Χ. αἰῶνα) εὔρε τὸν στίχον ἐν τῷ λεξικῷ του, τὰ λεξικά εἶχον παραλάβει αὐτὸν ἐκ τῶν γραμματικῶν τῆς ἀρισταρχείου σχολῆς, ἥτις ἀνεῦρεν αὐτὸν ἐν τοῖς καλλίστοις τῶν χειρογράφων. Καὶ οἱ Ἀλεξανδρινοὶ καὶ ὁ Εὐστάθιος ἐπρόφερον τὸ βῆ βῆ τοῦτο, ἔπως τὸ προφέρουσι οἱ σήμερον Ἕλληνες, δὲν ἐτόλμων δὲ νὰ μετακινήσωσι τὴν ἀσφαλῆ παράδοσιν, ἡ ὁποία ἀναμφιβύλως τοῖς ἐφαίνετο λίαν ἀλλόκοτος. Ἀλλὰ δὲν εἶνε ἀνάγκη ν' ἀποδείξωμεν, ὅτι καὶ ὁ Κρατῖνος καὶ τὸ ἀθηναϊκὸν του ἀκροατήριον ἔλεγον οὐχὶ βῆ βῆ, ἀλλὰ βέ βέ ἢ μπε μπε. Καὶ τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων τὰ πρόβατα, βελάζοντα, μπε μπε ἐκφωνοῦσι. Τὰ ἐπιχειρήματα τοῦ Ἐγγελ εἶνε ἀληθῶς παιδαριώδη· οὔτε κἀν γνωρίζει ὅτι πολὺ πρὸ

τοῦ 403 π. Χ. τὸ Η ἐν ἀνεπισήμοις ἐγγράφοις ἐγράφη ὡς μακρὸν ε.

Περὶ τῶν συμφώνων ὀλίγα ἔχομεν νὰ εἰπώμεν, ἐπειδὴ ὀλίγιστα καὶ γινώσκουμεν περὶ αὐτῶν. Τὸ βέβαιον εἶνε, ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἐν τῇ προφορᾷ ἐποιοῦντο διάκρισιν μεταξὺ *τ* καὶ *θ*, ὅπερ ἡμεῖς δὲν δυνάμεθα νὰ τὸ κατορθώσωμεν. Ἀλλ' ἀγνωστον εἶνε ἡμῖν ποῦ κυρίως ὕφίστατο ἡ διάφορα καὶ διάκρισις, καὶ ἂν οἱ νῦν Ἕλληνες ὀρθῶς προφέρωσι τὸ *θ*. Βέβαιον εἶνε προσέτι ὅτι ἡ ἡμετέρα προφορὰ τοῦ *ζ* εἶνε ἐσφαλμένη, ὡς λίαν ὀξεῖα, ἐπειδὴ τὸ συμφώνον τοῦτο πᾶν ἄλλο ἦτο, ἢ τὸσον τραχὺ ὡς τὸ ἡμέτερον *ζ*. Ἐπίσης ἀναμφίβητον εἶνε, ὅτι λίαν ἐνώρις τὸ *β'* ἐπροφέρετο ὡς *w*, πότε ὅμως ἀκριβῶς, ἀγνωστον, ἐν πόσῃ ὅμως περιπτώσει οὐχὶ καθ' ἣν ἐποχὴν τὸ *ν* ἐσημειώτο διὰ τοῦ δίγαμμα καὶ οὐχὶ ἐν ταῖς αἰολικαῖς διαλέκτοις. Τὸ ἀντικείμενον τοῦτο παρείδεν ὁ Ἐγγελ ἐν τῷ λίαν ἀξιολογώστῳ κεφαλαίῳ του.

Τὸν λόγον περαίνουμεν διὰ τῶν ἐξῆς. Οἱ γάλλοι ἔχουσιν ἰδίαν προφορὰν τῆς ἑλληνικῆς, ὁμοίως καὶ οἱ Ἀγγλοὶ, ὧν τὰ ἑλληνικὰ ταράσσουσι παντὸς ἀνθρώπου το νευρικὸν σύστημα, οἱ Ὀλλανδοὶ καὶ οἱ Γερμανοὶ ἔχουσιν ἐπίσης ἄλλην προφορὰν τῆς ἑλληνικῆς καὶ οἱ νεώτεροι Ἕλληνες ἔχουσι τὴν ἰδικὴν των. Μεταξὺ τῶν γερμανικῶν γυμνασίων διεκρίνοντο ἄλλοτε τὰ σαξωνικὰ διὰ τῆς προφορᾶς τοῦ *αι* ὡς *ε*. Ἀλλ' ὅσον ἀφορᾷ πρὸς τὸ ζήτημα τῶν φωνηέντων ἡ καλλίστη προφορὰ διδάσκειται ἐν τοῖς πρωσσικοῖς γυμνασίοις, διότι αὐτὴ κατ' οὐσίαν προσεγγίζει πρὸς τὴν κατὰ τὸν 5^{ον} καὶ 4^{ον} αἰῶνα π. Χ. ἐν Ἀττικῇ καὶ Ἀθῆναις καθ' ὅλας τὰς πιθανότητας ἐπικρατήσασαν προφορὰν. Ἡ νεοελληνικὴ προφορὰ τῆς ὀρχαίας γλώσσης εἶνε μέγα ἱστορικὸν σφάλμα. Πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ γράφοντος τὰς γραμμάς ταύτας πολλοὶ ἐκαθέσθησαν Ἕλληνες φοιτηταί, ὧν τινες λίαν εὐπαιδευτοὶ καὶ εὐφρεῖς ἐπιστήμονες, οἱ ὁποῖοι ἀργότερον ἀπέκτησαν φήμην καὶ πρὸς οὓς ὁ γράφων πολλάκις καὶ διὰ μακρῶν συνεζήτησε περὶ τοῦ ἐν λόγῳ θέματος. Πάντοτε ὅμως ἐξεπλήττετο ἐκ τοῦ ὅτι ἔλα τὰ ἐπιστημονικὰ ἐπιχειρήματα τῆς γερμανικῆς σοφίας ἐναυάγου ἀντικρυς εἰς τὴν ἰσχυρογνωμοσύνην, μεθ' ἧς οἱ Ἕλληνες εἶνε προσηλωμένοι εἰς τὴν ἰδέαν των. Ἄξιον δὲ λύπης εἶνε, ὅτι διὰ τοῦ βιβλίου τοῦ Ἐγγελ ἀνέλαβον πάλιν ὀλίγον θάρρος.

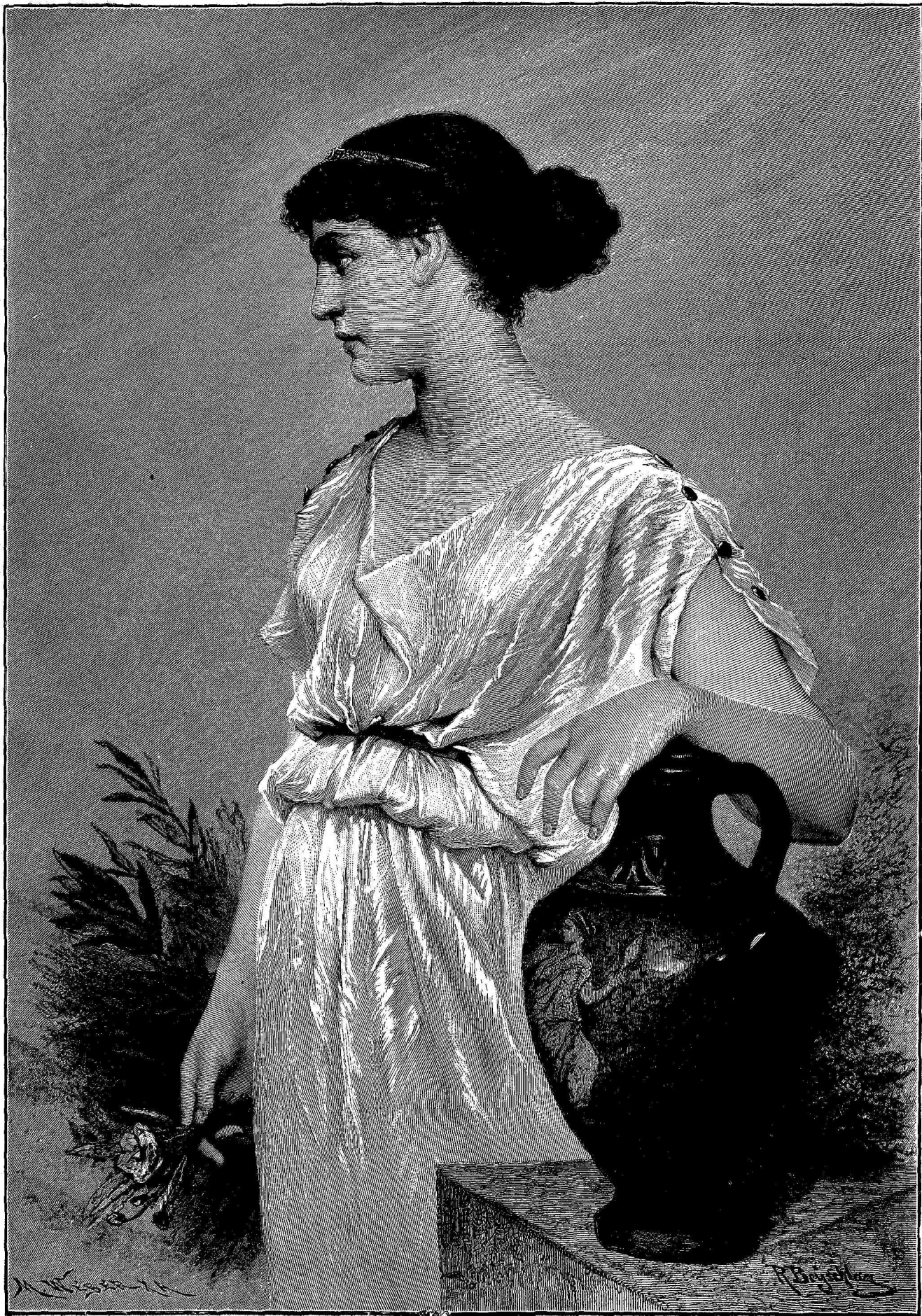
ΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΑΙ ΟΔΟΙ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΗΝ ΚΑΙ ΤΑΣ ΙΝΔΙΑΣ.

(τέλος)

Τὰ πράγματα ὅμως ὑπέστησαν σπουδαίαν ἀλλοίωσιν μετὰ τὴν εἰς τὸν θρόνον ἀνάρρησιν τοῦ Ναπολέοντος Γ'. Ὁ μονάρχης οὗτος ἐνεκοιπώθη τὴν πολιτικὴν τοῦ μεγαλεπιδόλου θεοῦ του ὡς πρὸς τὴν Ἀγγλίαν, ἐπεχείρησε δὲ συγχρόνως νὰ φράξῃ τὴν εἰς τὰ πρόσω πορείαν τῶν Ῥώσων, γινώσκων ὅτι αἱ προσφορώτεραι καὶ βραχυτέραι στρατιωτικαὶ καὶ ἐμπορικαὶ ὁδοὶ πρὸς τὴν Ἰνδικὴν ἐξησφάλιζον εἰς τὸν κατέχοντα αὐτὰς τὴν ἐπὶ τῆς Εὐρώπης ἡγεμονίαν. Διὰ τοῦτο ἐπολέμησε κατὰ τῆς Ῥωσσίας, χωρὶς ὅμως νὰ ἐπιτύχῃ ἐντελῶς τοῦ σκοποῦ, ὅστις μάλιστα ἐματαιώθη καθ' ἱλοκληρίαν μετὰ πάροδον εἰκοσι μόνις ἑνιαυτῶν, ὡς γνωρίζουσι καλῶς πάντες οἱ παρακολουθοῦντες τὰ γεγονότα τῆς νεωτάτης ἱστορίας.

Καὶ τὴν τροπὴν μὲν ταύτην τῶν πραγμάτων δὲν ἐπέζησεν ἕνα ἰδίῳ ὁ Ναπολεὼν, ἀλλὰ τῷ ἦτο πεπωμένον νὰ

παρακολουθήσῃ τὰς δολοπλοκίας τῶν Ἀγγλῶν, δι' ὧν οὗτοι ἐσφετερίσθησαν τὸ μέγιστον καὶ σημαντικώτατον ἔργον τῆς βασιλείας του, τὴν διώρυγα τοῦ Σουέζ. Ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Λυτοκράτορος ἐστέφθη ὑπὸ ἐπιτυχίας ἡ ἀξιοθαύμαστος αὕτη ἐπιχειρήσις τοῦ Λεσσέψ, ἣν μάστιγ' εἶχον ἀναλάβει εἰς πραγματούμενος αἰῶνας τόσοι ἡγεμόνες καὶ βασιλεῖς τῆς Ἀνατολῆς. Τοῖς πᾶσιν ἐφαίνετο προσελθῆς ἡ ἐκπλήρωσις καὶ τῶν τολμηροτέρων ἐλπίδων, οἱ Γάλλοι καὶ οἱ Ἴταλοὶ ὠνεύρονον τὰ ἐλυσιτικώτερα ὄνειρα καὶ προσεδόκων τὴν ἐπάνοδον τῆς ἀκμῆς τῆς Βενετίας, καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ Αὐστριακοὶ καὶ οἱ Γερμανοὶ προῦπελόγιζον μεγάλα τὰ κέρδη των, πρὸ πάντων δὲ οἱ Γάλλοι ἠτοιμάζοντο νὰ διανεμηθῶσι μετὰ τῶν Ἀγγλῶν τὸ ἐπὶ τῶν θαλασσῶν κράτος. Αἰφνης ὅμως, ἐν ἔτος μετὰ τὰ ἐγκαίνια τῆς διώρυγος, ἐξερράγη ὁ γαλλογερμανικὸς πόλεμος καὶ ὁ Ναπολεὼν κατέφυγεν ἐξόριστος πρὸς τοὺς Ἀγγλους,

ΕΛΛΗΝΙΣ ΠΑΡΑ ΤΗΝ ΠΗΓΗΝ.

Εικὼν ἐπὶ Ῥοβέρτου Reyschlag.

οί όποιοι ούχι άνευ άνησυχίας και φόβου προσέβλεπον τήν αύξουσαν έπιρροήν τής Γαλλίας έν Άνατολή. Μετ' όλίγα έτη ήγόρασαν αύτοί τās πλείστας μετοχές τής επιχειρήσεως τής διώρυγος και ούτως απέκτησαν αδιαφιλονέικητον κυριαρχίαν επί του Σουέζ και τής Αιγύπτου, έν ώ αί έλπίδες των άλλων έν τή κατά τήν Μεσόγειον θάλασσαν συγκοινωνία συμμετεχόντων έθνών εξεπληρώθησαν μόνον έν μέρει, επειδή ή Άγγλία μετά τὰ πολεμικά της κατορθώματα έν Άσία, μετά τήν καταστολήν τής Ινδικής επανάστασεως, μετά τήν ταπεινώσειν τής Γαλλίας και τήν κατοχήν τής βραχυτάτης οδού πρὸς τās άσιατικάς θαλάσσας έτι μάλλον ήγειρε τήν αξίωσειν να ήνε και να μένη τὸ κεντρικόν του κόσμου έμπορεϊόν, ή αγορά όλων των χωρῶν τής ύψηλίου και ή απόλυτος κυρίαρχος των θαλασσῶν.

Άλλά και τής Άγγλίας ή άκμή και δύναμις υπόκειται εις τούς νόμους, οίτινες διεΐπον και διέπουσιν, ως εκ τής ιστορίας πειθόμεθα, τὸν βίον και τήν ανάπτυξιν των έθνῶν. Πανταχοῦ και έν τή Άνατολή και τή Δύσει, και έν Βορρᾶ και Νότῳ βλέπομεν εξεγειρομένην τήν όρμήν εκείνην τήν παλαιάν πρὸς τήν έστίαν τής ανθρωπότητος. Η Ρωσία διανοίγει έαυτῇ οδὸν πρὸς τήν χώραν των θαυμάτων, ή Γαλλία εγκαθίσταται ως επικίνδυνος αντίζηλος έν Μαδαγασκάρη και Τογκίνῳ και περιβάλλει, ούτως ειπεΐν, εκ του πλαγίου τās ινδικάς άποικίας τής Άγγλίας. Έν τή Δύσει διορυσσεται νέα θαλασσία δίοδος — ή διώρυξ του Παναμα — μέλλουσα να δημιουργήσῃ νέαν έμπορικὴν οδὸν πρὸς τήν Άσίαν και τās νήσους του Ειρηνικοῦ Όκεανου, όλως ανεξάρτητον από τής Άγγλίας. Έν αυτῇ τῇ Ινδικῇ εκδηλοῦται ισχυρότερος ο πόθος πρὸς αυτονομίαν και πρὸς απαλλαγὴν από τής άγγλικής κηδεμονίας. Οί Ρῶσοι εργάζονται δραστηρίως, όπως συνδέσωσι δια σιδηροδρομικῶν γραμμῶν τήν Μόσχαν και τὸ Νοβογορόδ μετά τής κεντρικῆς Άσίας, τής Κίνας και τής Ινδικῆς.

Η ιστορία μᾶς διδάσκει επαρκῶς τί σημαΐουσιν αί προσπάθειαι αυται. Και τήν σήμερον άκόμη, όπως και κατά τούς χρόνους των Άργοναυτῶν, του μεγάλου Άλεξάνδρου και τής βενετικῆς δημοκρατίας, πᾶσα μετατροπή εις τās πρὸς τήν ανατολήν οδούς σημαίνει τήν άρχήν νέας εποχῆς έν τε τῷ έμπορίῳ και τῇ πολιτικῇ.

Συγκεφαλαιώσωμεν ήδη τὰ εΐρημένα:

Διὰ τής εις Κολχίδα εκστρατείας των ειςήλθον οί Έλληνες εις τήν ιστορίαν. Διὰ του τρόπου δε τούτου ήδυνήθησαν ν' ανταγωνισθῶσι πρὸς τοὺς Φοίνικας και ν' αποδιώξωσιν αύτούς βαθμηδὸν εκ των παραλιῶν των. Από των εις Κολχίδα μεταναστεύσεων χρονολογεΐται ο έποικισμὸς των άκτῶν του Εϋξεινου πόντου και ο πολιτισμὸς των χωρῶν εκείνων, τās όποίας τήν σήμερον έν μέρει κατέχουσιν οί Βούλγαροι.

Ο τρωϊκὸς πόλεμος ήτο ή άρχή των άγώνων εκείνων, οίτινες διεξήχθησαν κατόπιν πρὸς απόκτησιν των πορθμῶν και τής παγκοσμίου κυριαρχίας. Ο Έλλησποντος ήτο ή κλεις τής έμπορικῆς λεωφόρου πρὸς τήν κεντρικὴν Άσίαν, ήτο δε και ή γέφυρα, εφ' ής οί λαοί τής Άνατολῆς ειςήλασαν εις τήν Εϋρώπην και οί στρατοί τής Δύσεως απέβιβάσθησαν εις τήν Άνατολήν.

Ηττηθέντων των Περσῶν και των πρὸς αύτούς συμμαχούντων Φοινίκων, έδωσε και απεσβέσθη ο άστήρ τής Σιδῶνος, όπως ανατείλῃ λαμπρότερος εις τās πόλεις τής Ελλάδος.

Μετά του στρατοῦ του ο μέγας Άλέξανδρος διεβή τον Έλλησποντον, κατέστρεψε τήν θαλασσοκράτειραν Τύρον και

ιδρύσας τήν Άλεξάνδρειαν έμείωσε τήν έμπορικὴν σημασίαν των διόδων τής Μαύρης θαλάσσης.

Η Έλλάς έγινε ρωμαϊκή επαρχία και οί λεγεῶνες των Αυτοκρατόρων έστῆσαν τούς ρωμαϊκούς άστους επί των όχθῶν του Όξου και του Φάσιδος, ούτω δε νέαν ζωήν έλαβον αί παλαιά οδοί δια τής Κολχίδος και τὸ παλαιόν Βυζάντιον ανήλθεν εις περιωπήν και δόξαν και κατέστη πρωτεύουσα του κόσμου και τής χριστιανωσύνης.

Επί των άκτῶν τής Χερσονοσ και τής Μαύρης θαλάσσης ανεπτύχθη άργότερον ή δύναμις των έμπορικῶν πόλεων τής Ιταλίας. Η τύχη των ήτο συνδεδεμένη πρὸς τήν τύχην τής Κωνσταντινουπόλεως, όπως και ή εκβάσις των Σταυροφοριῶν κατά μέγα μέρος εξηρτάτο εκ τής στάσεως τής αὐτῆς του Βυζαντίου.

Οί καλιφαι των Άράβων κατέλαβον τās πρὸς τήν Ινδικὴν άγούσας οδούς και δι' αυτῶν εγένοντο προσωρινῶς κοσμοκράτορες.

Οί Τούρκοι μετέπειτα απέκλεισαν τὸ πρὸς τήν Άνατολήν έμπόριον των δυτικῶν λαῶν και έκαμον τήν Εϋρώπην να τρέμῃ.

Η διάλυσις του ανατολικου Κράτους προεκάλεσε τās ναυτικὰς επιχειρήσεις των Πορτογάλλων. Διὰ τής ανακαλύψεως τής πρὸς τās Ινδίας θαλασσίας οδου κατέστη ή Λισβὸν πρώτη έμπορικὴ πόλις του κόσμου.

Η Πορτογαλλία προσηρτήθη έπειτα εις τήν Ισπανίαν. Τὸ κράτος Καρόλου του Ε'. εξικνεΐτο από των ανατολικῶν μέχρι των δυτικῶν άκτῶν του Μεγάλου Όκεανου.

Άλλά μετ' ου πολὺ οί μεγάλοι ήγεμόνες και ναύαρχοι τής Άλβιόνος διέεπασαν τήν δύναμιν τής Ισπανίας και από τής εποχῆς ταύτης ή άγγλικὴ σημαία εΐνε κυρίαρχος όλων των θαλασσῶν. Επὶ πόσον άρά γε χρόνον άκόμη; . . .

Έν τοῖς αυτοκρατορικῆς άρχείσις τής Πετροπόλεως φυλάσσεται αξιοσημειωτόν τι υπόμνημα, γεγραμμένόν υπό του στρατηγοῦ Έρρίκου Λήρ. Ο εις τὰ πράγματα τής Ρωσίας και τής κεντρικῆς Άσίας ειδημονέστατος ούτος αξιωματικὸς λέγει έν τῷ υπομνήματι τούτῳ μεταξύ άλλων και τὰ εξῆς: „Εκαστον πολιτικῶς οργανωμένον έθνος εΐνε έντεταλμένον υπό τής Προνοίας να εκτελέσῃ κατά τὸν βίον του έν μέγα έργον. Τήν έντολήν της εξεπλήρωσεν άπαξ ήδη ή Ρωσία, αποδειχθεΐσα ως πρόχωμα κατά νέας ειςβολῆς των εξ Άσίας λαῶν και ως σώτειρα του πολιτισμοῦ τής δυτικῆς Εϋρώπης. Άλλά πρὸς τούτοις ή Ρωσία έχει και έτέραν τινὰ άποστολήν αυτη δε συνίσταται εις τὸ να εκπολιτίσῃ τούς λαοὺς τής Άσίας. Υπό τοιούτον δε πνεῦμα εΐνε συντεταγμένον τὸ πολιτικὸν και τὸ στρατιωτικὸν πρόγραμμα τής Ρωσίας: άμυντικῶς πρὸς δυσμὰς και επιθετικῶς πρὸς ανατολάς“.

Επὶ του αυτοκράτορος Πέτρου του Α'. τὸ ρωσικὸν κράτος πρὸς ανατολάς και νότον εΐχε μίαν μόνον διεξοδὸν τήν Κασπίαν θάλασσαν. Άλλά μετ' ου πολὺ τολμηροί Κιζάκοι υπέταξαν τήν Σιβηρίαν και προήλασαν μέχρι των ανατολικῶν της άκτῶν, όπου νέος κόσμος διηνοίγετο και ούθεν ή προεκταθεΐσα δύναμις τής Ρωσίας νέας επεχειρήσεις κατακτήσεις έν τῇ κεντρικῇ Άσίᾳ μέχρι των συνόρων τής Σινικῆς.

Ένταῦθα δὲν δυνάμεθα να εκταθῶμεν πλείτερον επί του ζητήματος τούτου οὐδὲ να εκθῆσωμεν τήν πορείαν, ή έλαβεν ή ρωσικὴ δύναμις, όπως γίνῃ κυρίαρχος των παν αρχαίων εκείνων έμπορικῶν οδῶν, επειδή τὰ γεγονότα ταῦτα ανήκοντα εις τήν νεωτάτην ιστορίαν εΐνε τοῖς πᾶσι γνωστά

καὶ διὰ τὴν μαντεύσει τὴν τελικὴν τῶν ἐκβασίων ἀρκεῖ νὰ ρίψῃ ἐν βλέμμα ἐπὶ τοῦ γεωγραφικοῦ χάρτου τῆς κεντρικῆς καὶ δυτικῆς Ἀσίας. Καθ' ὃν ὅμως χρόνον ἡ Εὐρώπη θὰ τελῇ τὴν ἑορτὴν τῆς ἐκατονταετηρίδος τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως, ὁ ῥώσος μηχανικὸς θὰ ἔχη ἤδη ἀποτελειωμένην τὴν

σιδηροδρομικὴν τροχίαν μέχρι τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ — ἄλλη τὸ γεγονός τοῦτο ἐπανάστασις, ἐν ταῖς συνέπειαις τῆς πολὺ σημαντικωτέρᾳ τῆς γαλλικῆς τοῦ 1789.

(Ἀπόσπασμα γερμανικῆς πραγματείας.)

ΦΙΛΙΣΤΡΩ.

ΟΙ ΔΥΟ ΦΙΛΟΙ.

(συνέχεια).

Ὅλιγον πρὶν ἢ ἀπέλθω ὁ Βαβουρῖνος μ' ἐξέπληξε διὰ μιᾶς ἀπροσδοκίτου ἐρωτήσεως Ἐπεθύμει δηλαδὴ νὰ μάθῃ παρ' ἐμοῦ — ὡς νέου φοιτητῶντος εἰς τὸ Πανεπιστήμιον — ὁποῖός τις ἄνθρωπος ἦτον ὁ Ζήνων καὶ τίνα ἐγὼ ἰδέαν εἶχον περὶ αὐτοῦ.

— Ποῖος Ζήνων; ἠρώτησα μὲ ἀπορίαν.

— Ζήνων ὁ ἀρχαῖος φιλόσοφος. Μὴ τυχὸν καὶ δὲν σὰς ἦνε γνωστός;

Ἀμυδρῶς πῶς ἐνεθυμούμην, ὅτι κάποιος Ζήνων ὑπῆρξεν ἰδρυτὴς τῆς Σχολῆς τῶν Στωϊκῶν, ἀλλὰ δὲν ἐγνώριζον ἀπολύτως τίποτε περισσότερον περὶ αὐτοῦ.

— Μάλιστα φιλόσοφος ἦτον, εἶπον ἐπὶ τέλους.

— Ὁ Ζήνων, ἐξηκολούθησεν ὁ Βαβουρῖνος μὲ μεμετρημένον καὶ διδακτικὸν τόνον, ἦτον ἐκεῖνος ὁ Ἕλληνας φιλόσοφος, ὁ ὁποῖος εἶπεν ὅτι τὸ νὰ πόσῃ τις δὲν εἶνε κακόν, ἐπειδὴ ἡ ὑπομονὴ τὰ πάντα καταναίκα, καὶ ὅτι ἐν μόνον ἀγαθὸν ὑπάρχει εἰς τὸν κόσμον, ἡ δικαιοσύνη, καὶ ὅτι αὐτὴ ἀκόμη ἡ ἀρετὴ δὲν εἶνε ἄλλο παρὰ δικαιοσύνη.

Ὁ Πουνῖνος εὐλαβῶς προσήλθε τὰ ὄψα του.

— Τοὺς λόγους αὐτοὺς τοῦ Ἕλληνος φιλοσόφου, ἐξηκολούθησε διδάσκων με ὁ Βαβουρῖνος, μοὶ τοὺς εἶπεν εἰς ἄνθρωπος, ἔχων πολλὰ παλαιὰ βιβλία . . . Πολὺ μοὶ ἤρσαν οἱ λόγοι τοῦ ἀρχαίου σοφοῦ. Ἀλλὰ καθὼς βλέπω, δὲν καταγίνεσθε σεῖς εἰς τοιαῦτα πράγματα.

Καὶ ὁ Βαβουρῖνος ἔλεγε τὴν ἀλήθειαν· εἰς τοιαῦτα ἀντικείμενα ἐγὼ δὲν ἐνησχολούμην. Καὶ ὅμως, ἀφ' ἔθου ἐφοίτων εἰς τὸ Πανεπιστήμιον, ἤμην τόσον θερμὸς δημοκράτης, ὅσον καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος, καὶ τὴν μεγαλειτέραν ἠδονὴν ἠσθανόμην, ὡσάντις ἠδυνάμην νὰ συζητήσω μετὰ τινος περὶ τοῦ Μιραβῶ καὶ τοῦ Ῥοβεσπιέρρου . . . καὶ ἰδίᾳ περὶ τοῦ Ῥοβεσπιέρρου! — (Ἄνωθεν τοῦ γραφείου μου ἐκρέμαντο αἱ λιθογραφίαι τοῦ Φουκιέ-Ταινβίλ καὶ τοῦ Chénier!) — Ἀλλὰ Ζήνων;! . . . Πῶς τοῦ κατέβη ν' ἀναφέρῃ τὸν Ζήωνα;

Ὅτε τοὺς ἀπεχαιρέτησα, ὁ Πουνῖνος μ' ἐβίασε πολὺ νὰ τοὺς ἐπισκεφθῶ πάλιν τὴν ἐπαύριον, Κυριακὴν. Ὁ Βαβουρῖνος δὲν ἔλαβε μέρος εἰς τὴν πρόσκλησιν, ἀπ' ἐναντίας μάλιστα ἐψιδύρισε διὰ τῶν ὁδόντων, ὅτι ἡ συναναστροφὴ μετ' ἀνθρώπων τόσον ἀπλοϊκῶν δὲν ἠδύνατο νὰ μοὶ παράσῃ ἕκτακτον ἠδονὴν καὶ ὅτι πιθανὸν δὲν θὰ ἦτον εὐχάριστος εἰς τὴν μάμμη μου . . .

Ἐγὼ ὅμως τὸν διέκοψα καὶ τῷ παρετήρησα, ὅτι ἡ μάμμη μου εἰς οὐδὲν εἶχε πλέον νὰ μὲ διατάξῃ.

— Ἐγίνατε λοιπὸν ἤδη κύριος τῶν κτημάτων; μὲ ἠρώτησε.

— Ὅχι ἀκόμη, ἀπήντησα.

— Τότε λοιπὸν . . .

— Ὁ Βαβουρῖνος δὲν ἀπετελείωσε τὴν φράσιν, ἀντ' αὐτοῦ δὲ τὴν συνεπλήρωσα ἐγὼ: „τότε λοιπὸν εἶσαι ἀκόμη ἀνήλικον παιδίον: — χαίρετε! εἶπον μεγαλοφώνως καὶ ἀπήλθον

ἤδη εἶχον φθάσει εἰς τὴν ὁδόν, ὅτε ἡ Μοῦσα ἐξῆλθε τῆς οἰκίας τρέχουσα, μοὶ ἐθλίψεν εἰς τὴν χεῖρα ἐν μικρὸν φύλλον χάρτου καὶ ἐν ἀκαρεὶ πάλιν ἐτρέπη εἰς φυγὴν. Ὑπὸ τὴν λάμπιν τοῦ πρώτου φανοῦ ἐξεδίπλωσα τὸ γραμματίον καὶ μετὰ δυσκολίας κατῶρθωσα ν' ἀναγνώσω τὰς ὠχρὰς καὶ διὰ μολυβδοκονδύλου κεχαραγμένας γραμμὰς.

— Πρὸς Θεοῦ — μοὶ ἔγραφεν ἡ Μοῦσα — ἐλάτε αὐριον μετὰ τὴν λειτουργίαν εἰς τὸν κῆπον τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐκεῖ πλησίον τοῦ πύργου θὰ σὰς περιμένω μὴ μοὶ τὸ ἀρνηθῆτε μὴ μὲ κάμνετε δυστυχῆ πρέπει νὰ σὰς ὁμιλήσω.

Ἡ σημείωσις αὐτὴ δὲν περιεῖχεν ὀρθογραφικὰ σφάλματα, ἀλλ' ἐπίσης δὲν περιεῖχεν οὔτε κόμματα οὔτε τελείας.

Πλήρης ἀνυπομονησίας ἐπέστρεψα οἴκαδε.

* * *

Ἐν τέταρτον τῆς ὥρας περίπου πρὸ τοῦ ὀρισμένου χρόνου εὐρέθην τὴν ἐπιούσαν εἰς τὸν τόπον τῆς συναντήσεως.

Ἦτο κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ Ἀπριλίου. Οἱ κάλυκες μόλις εἶχον ἀρχίσει νὰ ἐξοιδαίνωνται, αἱ πρασιὶ νὰ χλοάζωσι καὶ ἀνὰ μέσον τῶν ἀφύλλων θάμνων ἑτερέτιζον καὶ ἐδιώκοντο θορυβῶδῶς οἱ χαρίεντες σπῖνοι. Μετὰ μεγάλης ἀπορίας μου εἶδον ὀλίγον ἀπωτέρω, οὐχὶ μακρὰν τῶν κιγκλίδων, τὴν Μοῦσαν. Εἶχεν ἔλθει πρὸ ἐμοῦ. Ἐπροχώρησα πρὸς αὐτήν, σπεύσασαν εἰς προὔπαντήσιν μου

— Ἄς ὑπάγωμεν ἐκεῖ εἰς τὸν τοῖχον, μοὶ ἐψιδύρισε ταχέως καὶ τὰ καταβιβασμένα βλέμματα τῆς ἔστρεφεν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους πρὸς ὅλας τὰς διευθύνσεις — ἐδῶ εἶνε ἄνθρωποι γύρω μας.

Ἐτρέπημεν τὴν ὑποδειχθεῖσαν ὁδόν.

— Δεσποινίς, ἤρχισα λέγων . . .

Ἄλλ' ἀμέσως μὲ διέκοψε.

— Σὰς παρακαλῶ, εἶπε πάλιν ταχέως καὶ χαμηλοφώνως — μὴ μὲ κατακρίνετε, μὴ σκεφθῆτέ τι κακὸν περὶ ἐμοῦ! Σὰς ἔγραψα τὴν ἐπιστολήν, σὰς παρεκάλεσα νὰ ἔλθητε ἐδῶ — διότι . . . ἐφοβούμην . . . χθὲς μοὶ ἐφαίνετο, ὅτι μὰς ἐκοροῖδεύετε ὅλους μας . . . ἀκούσατε, ἐξηκολούθησεν αἰφνης μὲ ἔμφασιν σταθεῖσα καὶ στραφεῖσα πρὸς ἐμέ· ἀκούσατε· ἂν εἰπῆτε εἰς κἀνένα τι . . . ἂν διηγῆθῆτε, εἰς ποῖον καὶ ποῦ συνητήθημεν, θὰ ὑπὲρ νὰ πέσω εἰς τὸν ποταμόν, θὰ πνιγῶ, θ' αὐτοκτονήσω!

Καὶ τότε πρώτην φοράν μὲ ἠτένισεν ἀσκαρδαμυκτεῖ μὲ τὸ γνωστὸν ὀξύ καὶ διαπεραστικὸν βλέμμα τῆς.

— Ἄν τὸ ἔκαμνε . . . πραγματικῶς, αὐτὸ μόνον ἔλλειπε! ἐσκεφθῆν κατ' ἰδίαν.

— Σὰς παρακαλῶ, δεσποινίς, ἔσπευσα νὰ εἶπω· πῶς μορεῖτε νὰ ἔχετε τόσον κακὴν ἰδέαν περὶ ἐμοῦ; Πῶς μορῶ ἐγὼ νὰ προδώσω τὸν φίλον μου καὶ νὰ γίνω εἰς σὰς αἷτιος κακῶν! Ἄλλως τε, ἐξ ὅσων γνωρίζω, τίποτε δὲν ὑπάρχει